

Vergaderjaar 2020–2021

21 501-07

Raad voor Economische en Financiële Zaken

Nr. 1764

BRIEF VAN DE MINISTER VAN FINANCIËN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 1 juli 2021

Op 17 juni jl. heeft de jaarvergadering van het Europees Stabiliteitsmechanisme (ESM) plaatsgevonden. Tijdens de vergadering heeft de Raad van gouverneurs het jaarverslag van de instelling over het jaar 2020, inclusief de financiële rekeningen over 2020, goedgekeurd. Zoals gebruikelijk stel ik u op de hoogte van het jaarverslag van het ESM en het jaarverslag van het onafhankelijke auditcomité van het ESM, welke onlangs gepubliceerd zijn op de website van het ESM.¹ Daarnaast zal ik in deze brief ingaan op de financiële rekeningen van de Europese Financiële Stabiliteitsfaciliteit (EFSF) over 2020.

Jaarverslag 2020 ESM

Het jaarverslag van het ESM bevat een beschrijving van de activiteiten van de instelling in 2020 en de jaarrekening van het betreffende jaar.² Zoals in voorgaande jaren is een analyse opgenomen over de economische situatie in het eurogebied, met speciale aandacht voor de voormalig programmalanden. Daarnaast is een sectie opgenomen over de toekomst van het ESM, waarbij wordt ingegaan op het versterkte mandaat van het ESM naar aanleiding van de herziening van het ESM-verdrag.³

De uitstaande leningen van het ESM aan eurolanden zijn in 2020 gelijk gebleven ten opzichte van 2019 met een totaal van 89,9 miljard euro.

¹ ESM Annual Report 2020, <https://www.esm.europa.eu/publications/esm-annual-report-2020> Board of Auditors» Annual Report to the Board of Governors, Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl en https://www.esm.europa.eu/sites/default/files/2021-06-17_esm_bog_boa_annual_report.pdf

ESM management comments on the Board of Auditors» Annual Report to the Board of Governors, https://www.esm.europa.eu/sites/default/files/2021-06-17_esm_bog_management_comments.pdf. Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl

² Bijlage 1 – Jaarverslag ESM over 2020. Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl

³ Zie voor meer informatie: Kamerstuk 21 501–07, nr. 1730

Het ESM heeft in 2020 een positief resultaat behaald van 392,9 miljoen euro, tegenover een positief resultaat van 289,7 miljoen euro in 2019.

Het positieve resultaat bestaat uit twee onderdelen. Het eerste deel bestaat uit het netto resultaat van de instelling (157,3 miljoen euro), dat voornamelijk het resultaat is van beleggingen met het door lidstaten ingelegde eigen vermogen van het ESM. Dit dient door het ESM conform de daarvoor opgestelde richtlijnen risicovrij te worden belegd.

Een ander onderdeel van het positieve resultaat is de teruggave van betaalde negatieve depositorente op het deel van het eigen vermogen dat bij de Franse, Duitse en Italiaanse centrale banken is gestald. Zonder die teruggave zou het positieve resultaat aanmerkelijk lager uitvallen. In 2021 zal vanuit Nederland een dergelijke compensatie voor de eerste keer worden uitgevoerd, zoals toegelicht in de brieven die ik in december 2019 en november 2020 aan de Kamer heb gestuurd.⁴

De Raad van gouverneurs heeft tijdens de jaarvergadering besloten om de winst over 2020 toe te voegen aan het reservefonds, in lijn met artikel 24(2) van het ESM-verdrag. Daarmee neemt het reservefonds toe tot circa 3,0 miljard euro.

Jaarverslag 2020 ESM-auditcomité

Het auditcomité van het ESM formuleert jaarlijks voor de Raad van gouverneurs een verslag over zijn werkzaamheden.⁵ Het comité voert audits uit en bestaat uit vijf onafhankelijke leden, die door de Raad van gouverneurs zijn benoemd vanwege hun competentie in financiële zaken en audits.

Het auditcomité is betrokken geweest bij de reguliere controle van de financiële rekeningen, het controleren van de externe accountant en het overzien van de interne auditdienst van het ESM. Voor deze werkzaamheden heeft het auditcomité reguliere ontmoetingen gehad met de betrokken instanties en personen.

In het licht van COVID-19 heeft het auditcomité enkele ontmoetingen gehad met vertegenwoordigers van het ESM om updates te ontvangen over de situatie en de getroffen maatregelen binnen de instelling. Er is voornamelijk gesproken over de impact van COVID-19 op de operationele aspecten, de steeds grotere uitdagingen m.b.t. het economische klimaat en de impact op de financiële rekeningen. Het auditcomité concludeert dat het ESM snel en voortvarend maatregelen heeft genomen om de bedrijfscontinuïteit te waarborgen. Het auditcomité geeft daarbij aan de ontwikkelingen binnen het ESM gerelateerd aan COVID-19 te blijven monitoren. Tevens is de *Pandemic Crisis Support*-kredietlijn met het auditcomité besproken.

Daarnaast heeft het auditcomité in 2020 een audit uitgevoerd naar het bestuur (de «*governance*») van de verschillende interne comités binnen het ESM, in samenwerking met experts van de nationale auditdienst van Malta. De belangrijkste doelstelling van de audit was om na te gaan of de *governance* van de interne comités de uitvoering van de taken van de comités voldoende ondersteund. De audit heeft zich gefocust op drie terreinen, namelijk: 1) structuur, 2) samenstelling en 3) functionaliteit. Om tot een conclusie te komen is onder andere gekeken naar de frequentie

⁴ Zie hiervoor: december 2019 (Kamerstuk 21 501–07, nr. 1644) en november 2020 (Kamerstuk 32 013, nr. 241).

⁵ Bijlage 2 – Jaarverslag auditcomité over 2020. Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl

van de vergaderingen van de comités, hoe en of de gegevens van de vergaderingen bewaard worden en welke beoordelingsmechanismes worden gebruikt.

Het auditcomité heeft geconcludeerd dat de structuur, samenstelling en functionaliteit van de interne comités ervoor zorgen dat het ESM zijn functie goed kan uitoefenen. Wel is er een aantal verbetermogelijkheden geïdentificeerd. Zo ziet het auditcomité verbetermogelijkheden op het gebied van rapportages en beoordelingsmechanismes. Met betrekking tot de samenstelling wijst het auditcomité erop dat er potentiële risico's bestaan door de beperkte wisselingen binnen de comités. Ook raadt het auditcomité aan om vaker en meer regelmatig een review te doen van de interne comités.

Daarnaast worden voorbereidingen getroffen voor een audit naar de wervingsprocedures van het ESM.

In reactie op het jaarverslag van het auditcomité verwelkomt het ESM het rapport van het auditcomité.⁶ Daarbij beschrijft het ESM hoe de interne en externe auditfuncties het afgelopen jaar hun controle hebben uitgeoefend en onderschrijft het ESM het belang ervan voor de organisatie. Het ESM geeft aan de aanbevelingen met betrekking tot de interne comités op te gaan volgen. Zo zal de gevestigde praktijk voor het opzetten van interne comités geformaliseerd worden. Ook zal het ESM voortaan periodieke reviews houden over de rol van interne comités, naast de huidige ad hoc reviews.

Het jaarverslag van het auditcomité wordt conform Artikel 30(5) van het ESM-verdrag en Artikel 24(6) van de organisatievoorschriften van het ESM ter informatie aan de nationale parlementen, de nationale rekenkamers, de Europese Rekenkamer en het Europees Parlement gestuurd.

Financiële rekeningen EFSF

Het EFSF is een tijdelijk Europees noodfonds en de voorloper van het ESM. Het EFSF wordt niet meer gebruikt voor het verstrekken van nieuwe stabiliteitssteun. Wel beheert het EFSF de nog uitstaande leningen van de instelling aan Ierland, Portugal en Griekenland.

De nominale waarde van de uitstaande leningen van het EFSF aan Ierland, Portugal en Griekenland was eind 2020 174,6 miljard euro.⁷ In dit bedrag is echter niet het uitstel van rentebetalingen op een deel van de verstrekte EFSF-leningen aan Griekenland opgenomen. Deze maatregel is het gevolg van een schuldmaatregel die in juni 2018 is afgesproken, waarbij de rentebetalingen van Griekenland aan het EFSF tot en met 2032 worden uitgesteld. De uitgestelde rente (stand eind 2020 9,2 miljard euro) leidt ertoe dat de vordering van het EFSF op Griekenland t/m 2032 jaarlijks toeneemt. In 2020 was de toename 1,1 miljard euro. Over deze nieuwe vordering die daardoor ontstaat wordt ook weer rente berekend. De uitgestelde rente van Griekenland bij het EFSF zal vanaf de ontwerpbegroting 2022 ook inzichtelijk gemaakt worden in de uitstaande schuld van het EFSF in de tabel «Overzicht internationale financiële instellingen en fondsen bij artikel 4.» Dit heeft geen effect op het garantiëplafond van Nederland aan het EFSF, omdat Nederland de maximale schulduitgifte en rente m.b.t. het EFSF garandeert; de EFSF-schuld die nodig is om de

⁶ Bijlage 3 – Reactie ESM op het jaarverslag auditcomité over 2020. Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl

⁷ Dit is ook het bedrag dat is opgenomen in de begroting van Financiën.

uitstaande leningen aan Ierland, Portugal en Griekenland (inclusief uitgestelde rente) te financieren blijft daar onder.

Het EFSF heeft in 2020 een negatief resultaat behaald, van – 4,5 miljoen euro, tegenover een positief resultaat van 45,8 miljoen euro in 2019.

Het negatieve resultaat van het EFSF is te verklaren door de lagere inkomsten op de leningen aan lidstaten. Dit komt met name door een verlaging van de *service fee*-inkomsten omdat de *up-front service fee*, die bij het verstrekken van leningen door lidstaten werd betaald en over zeven jaar verdeeld als inkomsten van het EFSF optelden, geen inkomsten meer genereert. Het EFSF heeft in 2015 zijn laatste leningsdeel uitgekeerd.

Het verlies wordt gedekt met de inkomsten uit voorgaande jaren (*retained earnings*). Deze *retained earnings*, opgebouwd met de winst van het EFSF uit voorgaande jaren, die mede tot stand kwam doordat de eerder ontvangen *up-front service fees* hoger waren dan de operationele kosten van het EFSF, stond eind 2020 op 768,9 miljoen euro. Door gebruik te maken van de winst uit eerdere jaren worden de tot nu toe ontvangen *service fees* in feite ook de komende jaren nog gebruikt om de operationele kosten van het EFSF te dekken. De instelling heeft aangegeven dat het reservefonds voldoende ruimte biedt voor het opvangen van het verlies totdat alle leningen zijn terugbetaald.

De Minister van Financiën,
W.B. Hoekstra